

Critic's Point

Ἑλληνες συνθέτες δύο αἰώνων μελοποιοῦν
ξένη ποίηση: Ἀ π ο κ ά λ υ ψ η!

4/2016.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

Ο ΑΝΕΚΤΙΜΗΤΟΣ πιανίστας Δημήτρης Γιάκας, με ἀνυπολόγιστη, προσφορά στήν Ἑντεχνη Ἑλληνική Μουσική (ΕΕΜ) καί δύο ἔξοχες σοπράνο, ἡ Μαριμέλ Χρύση (τὴν ὁποία πρωτάκουγα) καί ἡ Ρόζα Πουλημένου, με μακροχρόνιες ὑπηρεσίες πρὸς τὴν ΕΕΜ συγκρίσιμες με ἐκεῖνες τοῦ Γιάκα, ἔχτισαν σὲ ἀγαστὴ συνεργασία, ἓνα ἐκπληκτικὸ πρόγραμμα με 24 ἔργα Ἑλλήνων συνθετῶν ἀπὸ τὸ Νικόλαο Χαλικιόπουλο Μάντζαρο ὡς σημερινούς. Ἀπ' αὐτοὺς τοῦλάχιστον δύο (ἀλφαβητικά: Βαλέτ, Κόκκορης) βρίσκονταν στήν μικροσκοπικὴν αἴθουσα τοῦ Ἰδρύματος Βασίλη καί Μαρίνας Θεοχαράκη: τοῦ ὁποίου ἡ προσφορά στὴ μουσική μας εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογη τῶν διαστάσεων τοῦ χώρου. ποτέ δὲν θυμοῦμαι νὰ ἔφυγα ἀδιάφορος ἀπ' ἐκεῖ—ἔχοντας πλουτίσει τὴ ὅποια μουσική μου πείρα, φεύγω ἐνθουσιασμένος, τοῦλάχιστον 99 φορές στὶς 100!

Ἀντιπαρερχόμαστε ἐντελῶς τὰ γνωστὰ πιά προβλήματα τοῦ μικροσκοπικοῦ χώρου στήν ἰσορροπία φωνῶν καί ἠχητικῶν ὄγκων, ἀμελητέα μπροστὰ στὶς ἐκπληρούμενες προσδοκίες πού ἱκανοποιεῖ. Ἐπισημαίνουμε ὅμως ὅτι τὸ ὑπερμέγεθος, καί κυρίως, *χωρὶς διάλειμμα* πρόγραμμα, κινδύνεψε νὰ ἀμβλύνει τὴ δική μου προσοχή, πόσο μάλλον τοῦ κοινῶ. Ἡ γενικὴ ὡστόσο ἐντύπωση τῆς συναυλίας, με τίτλο Ἑλληνες συνθέτες μελοποιοῦν ξενόγλωσση ποίηση ἦταν ἀκρῶς ἀπροσδόκητη: οἱ μισοὶ τοῦλάχιστον συνθέτες πού ἐρμηνεύθηκαν, εἶχαν ὡς κοινὸ γνώρισμα, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐποχῆς ὅπου ἔζησαν, τὴν ὁμοιογένεια, τὸ συμπαγές, καί τὴν ἀκατάλυτη στερεότητα μιᾶς τεχνικῆς ὑψηλοτάτου ἐπιπέδου, λειτουργούσης, θὰ λέγαμε, ὡς διεγερτικότατο ἐρέθισμα φαντασίας. Σὲ χρονολογικὴ σειρά: Μάντζαρος, Καρρέρ, Ναπολέων

Λαμπελέτ, Λιάλιος, Ἀλέξανδρος Γκρέκ, Ἑλένη Λαμπίρη, Ἀριστοτέλης Κουντούρωφ, Θόδωρος Καρυωτάκης, Θεόδωρος Σπάθης καὶ τελευταῖος ἀλλ' ὄχι ἔσχατος (ἀγγλοσαξωνιστί: last but not least) ὁ μέγας Σαμάρας. Ἐπώδυνη ἔλλειψη, ἀμελητέα καὶ ὡς δαπάνη σὲ καιροὺς κρίσεως ἀλλὰ καὶ... ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν καὶ ἐκτυπωτῶν: ἓνα «τευχίδιο», μερικὰ συρραμμένα φύλλα Α4, μὲ τὰ κείμενα τῶν τραγουδιῶν. Μικρὸς κάθε ἔπαινος γιὰ τὴν ποιότητα καὶ τὸ μουσικὸ ἦθος τῆς προσφορᾶς τριῶν ὑπέροχων ἐρμηνευτῶν τοὺς ὁποίους θερμοπαρακαλοῦμε νὰ ξανακούσουμε τὸ συντομότερον ἐφικτὸ σὲ ἀνάλογες προτάσεις. Σχολιάζουμε ἓνα-ἓνα τὰ ἔργα—βραχυγραφικὰ ΜΧ = Μαριμὲλ Χρῦση, ΡΠ=Ρόζα Πουλημένου.

1. ΜΑΝΤΖΑΡΟΣ-ΧΑΛΙΚΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ (1795-1872): *Pensieri musicali* [Μουσικοὶ Στοχασμοί: ποίηση Φραγκίσκου Πετράρχη (1304-74)]. Ὡ ἀγαθοί, σύμφωνα μὲ τὴν τελευταία (2015), ἐνημερωμένη μαντζαρικὴν ἐργογραφία τοῦ Κώστα Καρδάμη, ὁ μέγας ἄγνωστος τῆς μουσικῆς μας μὲ τὸν πρότιτλο, θά ἔλεγα, *Pensieri musicali*, μελοποίησε τ ρ ε ῖ ς φορές, μόνο γιὰ ὑψίφωνο, τὸ σονέτο τοῦ Πετράρχη *Levommi il mio pensier* [Τὴ σκέψη μου ὕψωσα]: σὲ λα ἔλ. (περ. 1837), ἀφιερωμένο στὸ μαθητὴ του Δομένικο Παδοβάνη, σολ. μείζ, ἀφιερωμένο στὴ σύζυγό του Μαριάννα καὶ σὲ λα μείζ. Μοῦ ἔμεινε ἡ ἐντύπωση ἐλάσσονος τρόπου καὶ τείνω νὰ πιστέψω (δὲν ὀρκίζομαι!) ὅτι ἦταν τὸ πρῶτο. Πρόκειται γιὰ ἔργο **μεγίστου συνθέτου**, ἐφάμιλλο τοῦ νεανικοῦ του Ντόν Κρεπούσκοιο: οὐράνιο πιανιστικὸ προανάκρουσμα μὲ ἀνεπιτήδευτα περίτεχνες μετατροπῆς πού ἀγκαλιάζουν τρυφερὰ τὴ ἀργὴ φωνητικὴ καντιλένα τεκμήριο τέλειας γνώσεως τῶν φωνῶν. Θαμπώθηκα τόσο ἀπὸ τὸ ὕψιστο κάλλος τῆς μουσικῆς πού δὲν κράτησα σημειώσεις! (ΜΧ)

2. ΚΑΡΡΕΡ, ΠΑΥΛΟΣ (1829-1896): *Una notte sul Pireo* [Μιὰ νύχτα στὸν Πειραιᾶ, ποίηση Giuseppe Regaldi (1809-83)]. Φαίνεται ὅτι τὰ γερμανικά μου εἶναι ἀρκετὰ καλὰ ὥστε νὰ καταλάβω, τὸ συντομότατο ἄρθρο πού ἀφιερώνει στὸν ποιητὴ ἢ Βικιπαίδεια μόνον στὰ ... δανέζικα. Πραγματοποίησε τὸ 1849-53 ἓνα ταξίδι στὴν Ἀνατολή καὶ τὸ 1866 ἔγινε καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Μπολόνια: Ἀσφαλῶς τὸ ποίημα μελοποιήθηκε κατὰ τὴν παραμονὴ τοῦ Καρρέρ στὸ Μιλάνο (1850-57), μετὰ τὸ 1853, ἐπιστροφὴ τοῦ Ρεγκάλντι ἐξ'

Ἀνατολῆς, καὶ ἐκδόθηκε στὸ Μιλάνο ἀπὸ τὸν περίφημο ἐκδότη Giovanni Canti, μὲ αὐξοῦσα ἀριθμὸ 2133. Σίγουρα ὁ τότε Πειραιᾶς ἦταν ὅλως ἄσχετος μὲ ἐκεῖνον τῆς μελινοχατζιδάκειας banalité, τρισπανάθεμά την! Ὠραιότατο, ἐκτενὲς τραγοῦδι, μὲ λυγερὲς καὶ εὐρηματικὲς μετατροπῆς. (PΠ)

3. ΓΚΡΕΚ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ (1876-1959): Συνθέτης Κερκυραῖος, σπουδασμένος ὅπως τόσοι παλαιότεροι συμπατριῶτες του στὴν Νεάπολη, ἔζησε (1910-περ. 1950) στὴν Ἀλεξάνδρεια, πρὶν ἐπιστρέψει στὴν Κέρκυρα: τὸ ἔργο του ἀσφαλῶς πρέπει νὰ γνωρίσουμε καλλίτερα. (Σκηνικά, προφανῶς, ἔργα: Ἀνδρονίκη, Μανουελίτα, Σέλευκος, Ἡ Θείτσα μας, Σεχραζάτ, Χορὸς τῶν Σουλφίδων, Σπίθα, Καρμελίτα, Μάρτσια Σάντα, Μυριέλλα, δέκα τίτλοι, δίχως χρονολογίες, πεταμένοι στὸ Διαδικτυακὸ σκουπιδοτενεκέ, σὲ ἓνα πανάθλιο μουσικογράφημα ποὺ δὲν διευκρινίζει εἶδος: ὄπερα, ὀπερέττα, μπαλλέτο κ.λπ.). Τὸ ἐκτενὲς τραγοῦδι τοῦ *Chioma nera* [Μαῦρα μαλλιά] σὲ ποίηση κάποιου Ο. Giordano. Χρονοβόρα ἀναζήτησή του στὸ Διαδίκτυο στάθηκε ἄκαρπη: ποιὸς κερατᾶς καθιέρωσε τὴν ἀναφορὰ μικρῶν ὀνομάτων μόνο μὲ τὸ ἀρχικό τους;), ἀμφιταλαντεύεται γοητευτικὰ μεταξὺ ἐλαφρᾶς μουσικῆς καὶ βερισμού. Γεννημένος «ληντερίστας»; Τὸ ὑποψιαζόμεστε. Κρῖμα ποὺ ἀγνοοῦσαμε τὸ κείμενο. (PΠ)

4. ΛΑΜΠΙΡΗ, ΕΛΕΝΗ (1882, ὄχι 1888 κ. συντάκτα τοῦ προγράμματος!-1960): *Al vento* [Στὸν ἄνεμο, ποίηση Luigi Siciliani (1881-1925), μὲ ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσα, τολμηρὴ καὶ ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἐποχὴ (ὁ Siciliani ἐξέδωσε τὶς δύο πρώτες ποιητικὲς του συλλογὲς τὸ 1906) ἀρμονικὴ προσέγγιση. Ἄλλη μιὰ ἀξιολογότατη συνθέτρια ἄξια νὰ ἀνασυρθεῖ ἀπὸ τὴ χωματερὴ ὅπου ἔρριξαν ἐπίτηδες γιὰ νὰ σαπίσει τὴν ΕΕΜ οἱ γνωστότατοι «ἄγνωστοι» (PΠ).

* * *

5. ΚΟΚΚΟΡΗΣ, ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ (γ. 1951): *La pioggia e il tuo vestito* [Ἡ βροχὴ καὶ τὸ φουστάνι σου, ποίηση Corrado Govoni (1884-1965)], φωνητικὸ ντουέτο, ἰδιαίτερα καλογραμμμένο. Ξανά: ἀν γνωρίζουμε τὴν ποίησή του! (MX+PΠ).

6. ΠΕΤΡΙΔΗΣ, ΠΕΤΡΟΣ (1892-1977): *To Daffodils* [Πρὸς ναρκίσσους, ποίηση Robert Herrick (1591-1634)]. Κατὰ Βικιπαίδεια, τὸ ποιητικὸ μήνυμα τοῦ Χέρρικ συνίσταται στὸ ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι σύντομη,

ὁ κόσμος ὠραῖος, ὁ ἔρωσ θεσπέσιος καὶ πρὸς τὰ ἐκεῖ πρέπει νὰ ἀξιοποιήσουμε τὸ σύντομο βίο μας. Ὡς πρότυπο μάλιστα τοῦ μηνυματισμοῦ του ἀναφέρεται τὸ ὡς ἄνω ποίημα. Πάνω στὸ ὁποῖο ὁ Πετρίδης, αἰωνίως σκουντούφλης, ἀσκητικὸς καὶ μονήρης, ἔγραψε μουσικὴν ἄχροα, ἄοσμον καὶ ἄγευστη. (ΜΧ).

7. ΛΙΑΛΙΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (1869-1940): *A Song of Spring* [Ἐν' ἀνοιξιάτικο τραγοῦδι, ποίηση Christopher Sandemann, διαδικτυακῶς ἀνεύρετου]. Ἴδου ὁ συνθέτης: θαυμάσιο τὸ σταδιακὸ κορύφωμα τῆς εὐρηματικότητος ἀντιθέσεως μεταξύ πιανιστικοῦ προανακρούσματος καὶ συνοδείας καὶ φωνητικῆς γραμμῆς. Στὸς ἀντίποδες τοῦ Πετρίδη. (ΜΧ)

8. ΛΑΜΠΕΛΕΤ, ΝΑΠΟΛΕΩΝ (1864-1932): *The last Waltz* (Τὸ στερνὸ βάλς, κείμε. Arthur Cleveland). Φαίνεται ὅτι ἀνεπανάληπτό του χάρισμα ἦταν καὶ ἡ ψυχόρμητη ταύτισή του μὲ τὸν τόπο ὅπου ζοῦσε καὶ ἐργαζόταν: πρότυπο ἐλληνικότητος τὰ τραγοῦδια του Ὁ νυχτομπάτης χαρωπὸς καὶ Ὅταν μιλάς καὶ ὅταν γελάς. Ἐδῶ...κινεῖται ἄνετα στὴ βικτωριανὴ καὶ ἐδουαρδιανὴ Ἀγγλία τῶν ὀπερετογράφων Γκίλμπερτ καὶ Σάλλιβαν (ΡΠ).

9-11. ΚΟΥΝΑΔΗΣ, ΑΡΓΥΡΗΣ (1924-2011): *Τρία τραγοῦδια σὲ ποίηση Richard Wagner* (1993-94), γιὰ ὑψίφωνο καὶ πιάνο : *Volkslied* [Λαϊκὸ Τραγοῦδι], *Schwalbenlied* [Τραγοῦδι τοῦ Χελιδονιοῦ], *Widmung* [Ἀφιέρωση]. Μοῦ εἶχε ἀναγγεῖλει τὴ σύνθεσή τους σὲ τηλεφώνημα ἀπὸ τὸ Φράϊμπουργκ...Ἐμβληματικὰ ἀκούγεται στὴν ἀρχὴ μιὰ ὑπόμνηση τῆς ἐναρκτήριας συγχορδίας τοῦ *Τριστάνου*. Καὶ τὰ τρία ἀπροσδοκῆτως βαθειά, λιτὰ καὶ ἀπέριττα, μὲ τὸν τρόπο τοῦ Κουνάδη. Τὸ τρίτο εἶναι βάλς πλούσιο σὲ μετατροπίες, νοσταλγὸς ὀπερέττας. Ἄλησμόνητε, πολυαγαπημένε Ἀργύρη μου...(ΜΧ).

12. ΚΟΥΝΤΟΥΡΩΦ, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ (1896-1969): *Ya prishol k tebe* [ρωσ. Ἦρθα σὲ σένα, ποίηση: *Lavrika Mareeva*· 1919]. Ἀνεπιτήδευτη ἀτονικότητα ἢ κοντραποῦντο ἀστραπιαῖα ἐναλλασσομένων τονικῶν κέντρων, πλαισιώνουν μιὰν ἐκφραστικὸτατα διατονικὴ φωνητικὴ γραφὴ: ἓνα ἀκόμη μείζον ἀριστούργημα θαμμένο ἀπὸ τὴν καλομοίρικη κλίκα! (ΡΠ).

13. ΚΟΥΜΕΝΤΑΚΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ (γ. 1959): *Ἐντα Γκάμπλερ*, τραγοῦδι γραμμένο, γιὰ τὴ διδασκαλία (1994, θέατρο Ἀμόρε) τοῦ ὁμώνυμου θεατρικοῦ ἔργου τοῦ Ἴψεν, ἀπὸ τὸν ἀκατανόμαστο ἐκδοροσφα-

γέα τοῦ μοτσάρτειου *Ντόν Τζιοβάννι* στὴ Λυρική (Ἡρώδειο, 2014). Ἀπέριπτο, λιτὸ ἁρμονικὰ τραγοῦδι, ἀσφαλῶς θὰ λειτουργοῦσε διαφορετικὰ στὴ σκηνὴ γιὰ τὴν ὁποία προορίστηκε (ΡΠ).

14. ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ, ΜΑΝΩΛΗΣ (1883-1962): *Ἀγαπιόνταν κι' οἱ δύο τους* (1906/09), πάνω στὸ ὁμότιτλο *Sie liebten sich beide* τοῦ Χάϊνριχ Χάϊνε, ἀπὸ τὸ νεανικότατο κύκλο του *Ἀπὸ χῶρες καὶ χωριά*. Ἀπλῶς ἂν τὸ ξανακούγαμε (ἔχουν περάσει 3 μόνον μέρες ἀπὸ τὴ συναυλία), δὲν θὰ τὸ ἀναγνωρίζαμε.

15. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ, ΓΙΑΝΝΗΣ-ΑΝΔΡΕΟΥ (1910-1989): *Journal in Cephallonia* [Ἡμερολόγιο ἐν Κεφαλληνία, ποίηση λόρδου Μπάϋρον]. Τὸ δεύτερο, ἀπὸ τὰ *Δύο Τραγούδια* σὲ ποίηση λόρδου Μπάϋρον, γιὰ φωνὴ καὶ πιάνο, **τελευταῖο ολοκληρωμένο ἔργο του συνθέτη** (φέρει ἡμερομηνία 19.4.1989, ἐνῶ πέθανε 11.5.1989· τὸ πρῶτο τραγοῦδι τιτλοφορεῖται *Aristomenes*). Σημειώνω ἀπλῶς: ἐπιτηθευμένη γραφὴ. (ΜΧ).

16. ΒΑΛΕΤ, ΙΩΣΗΦ (γ. 1968): *Il mare* [Ἡ θάλασσα, ποίηση Federico Garcia Lorca, ἀπὸ τὰ *Τραγούδια τῆς Θάλασσας*]. Τὸ πρόγραμμα δὲν ἀνέφερε χρονολογία συνθέσεως. Ἐντυπωσίαζε ἰδιαίτερα ἡ σκόπιμα ἔντονη διαφοροποίηση πιανιστικῆς γραφῆς καὶ φωνῆς. Ξανανιώσαμε τὴν ἔλλειψη τοῦ ποιητικοῦ κειμένου.

Ἐδῶ πρωτοαισθανθήκαμε ἔντονα τὴν ἔλλειψη διαλείμματος καὶ τὴν δοκιμασία τῆς ικανότητός μας νὰ ἀφομοιώνουμε ἀκροάματα συχνὰ ἄγνωστα καὶ...ἑτερόκλητα. Περνοῦσαν ὅλα τόσο ἀστραπιαῖα ὥστε θαρρεῖς πῶς καθένα διέγραφε τὴν ἐντύπωση τοῦ προηγηθέντος.

* * *

17. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ (1903-1978): *Stances* [Στροφές, ποίηση: Jean Moréas], κορύφωμα τῆς βραδιᾶς, μαζί μὲ τὸ Μάντζαρο, τὸ Λιάλιο, τὸν Κουντούρωφ καὶ τὸ Θεόδωρο Σπάθη (βλ. κατωτέρω). Δυὸ τραγούδια μὲ τοὺς παράξενους τίτλους *Πεντάλ* [Pédale] καὶ *Πασσακάλια* [Passacaille]. Πότε γράφτηκαν; Ὁ ἴδιος, σὲ συνεντεύξεις του μίλησε μετὰξὺ ἄλλων γιὰ τραγούδια σὲ ποίηση Moréas, «ὅλα πρὶν τὸ 1947», ἀλλὰ αὐτὰ φαίνονταν πολὺ προχωρημένης ἁρμονικὰ γιὰ τὴν ἐποχὴ, γραφῆς. Τὸ πύρινο ἐρώτημα παραμένει: **τι ἀπόγιναν τὰ ἔργα ἐνὸς ἀκλήρου συνθέτου** (τὸν εἶχα ἐπισκεφθεῖ μία φορὰ στὸ σπίτι του στὴν ὁδὸν Ἡλείου) μετὰ τὴν εἰκαζόμενη

ἐκδημία καὶ τῆς ἀρκετὰ νεότερης συζύγου του; Τουλάχιστον ὁ Καρυωτάκης τύπωνε ἐξ' ἰδίων καὶ μοίραζε δωρεὰν ἔργα του γιὰ μικρὰ σύνολα: ἔτσι ἔχω ἀρκετὰ ὄχι ὅμως τίς *Στροφές* τοῦ Μωρεάς. Δυὸ μικρὰ ἀριστουργήματα, τὸ πρῶτο μὲ συνοδεία ἀπὸ παράλληλες δεύτερες, ὅλο διάφωνο καὶ τὸ δεύτερο μὲ συνοδεία ὀκτάβες τοῦ πιάνου. Θυμίζω ἀπλῶς πὼς ὁ Καρυωτάκης εἶχε μαθητεύσει στὸ Μητρόπουλο, πού τὸ φινάλε (δ' μέρος) τοῦ *Κοντσέρτο Γκρόσσο* του (1928) εἶναι ἀκριβῶς σὲ παράλληλες δεύτερες. Αὐτὰ ὅμως εἶναι σκέτες ὑποθέσεις. (ΡΠ).

18. ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ΘΟΔΩΡΟΣ (γ. 1935): *Antico inverno* [Ἀρχαῖος Χειμώνας, ποίηση: Salvatore Quasimodo], ἀπὸ τὸν κύκλο *Noble Songs for a Noble Artist* [Εὐγενικὰ τραγούδια γιὰ μιὰν εὐγενικὴ καλλιτέχνηδα, 2008· εἰς μνήμην Ἀλεξάνδρας Τριάντη], γιὰ μεσόφωνο καὶ ἔγχορδα, ἐδῶ διασκ. γιὰ πιάνο. Ὅλος ὁ κύκλος πρωτοεκτελέσθηκε στὴν αἴθουσα ΔΜ τοῦ Μεγάρου, 4.2.2010, πάντα... χωρὶς τὰ κείμενα τῶν ποιητῶν, ὅπως ἔγραφα καὶ στὴν κριτικὴ μου ἐφ. *Ἐξπρές*, 27.2.2010. Εὐτυχῶς τὴν παρτιτούρα μοῦ ἔστειλε a posteriori ὁ συνθέτης (θερμότατο εὐχαριστῶ) : εὐαίσθητη χρῆση μιᾶς γραφῆς κατὰ τὸ πολὺ συνεχῶν ἡμιτονίων, συχνὰ χρωματικῶν, ἐναλλασσομένων στὴ φωνή καὶ στὴν ὀργανικὴ τῆς πλαισίωση (ἐδῶ πιάνο), πάνω σὲ ὑπαινιγμὸ τονικοῦ κέντρου (ρε ἐλ.), πλαισιώνει τὴν χειμερινὴ νοσταλγία ἐπώδυνης ἐρωτικῆς ἀπουσίας. (ΡΠ).

19. ΣΥΡΜΟΣ (τονισμός: Σύρμος) ΣΠΥΡΟΣ (γ. 1977): Πρῶτη φορὰ ἀκούγα τὸ ὄνομα τοῦ 34χρονου συνθέτου. Τὸ Διαδίκτυο μὲ ἐνημέρωσε περισσότερο. Ἀπὸ τὴν κιθάρα (μαθητῆς τοῦ ἐμμουσώτατου καὶ προσφιλέστατου Κωστῆ Γρηγορέα) πέρασε στὴ σύνθεση. Τὸ ἔργο του, σὲ κείμενο...πορτογαλικό, ἦταν ἀπόσπασμα τοῦ *Soneto de separacao* [Σονέτο τοῦ Ἀποχωρισμοῦ], τοῦ Βραζιλιάνου Vinicius de Moraes (1913-1980), ποιητοῦ, δοκιμιογράφου, συνθέτου μπόσσα νόβα ἐρασιτέχνου...διπλωμάτου, συνάψαντος ὀκτῶ γάμους, καίτοι μὴ μουσουλμᾶνος. Μέγας πότης εἶπε τὸ ἀμίμητο: *Τὸ οὐῖσκυ εἶναι ὁ πιστότερος φίλος τοῦ ἀνθρώπου, σωστός ἐμφιαλωμένος σκύλος*. Διαβάστε τὸ λῆμμα του στὴ *Βικιπαίδεια*. Ρουφιέται ὡς σὲρ Οὐῶλτερ Σκότ, Ἀλέξανδρος Δουμᾶς πατὴρ κ.λπ. Ποῦ τὸν ξετρύπωσε ὁ κ. Σύρμος, τοῦ ὁποῖου τὸ ἔργο εὐχαρίστως θὰ ξανάκουγα γιὰ νὰ τὸ ἐμπεδώσω καλλιτέρα; (ΡΠ).

20. ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ, ΜΙΚΗΣ (γ.1925): *Leurs yeux toujours purs*

[Τὰ μάτια τους πάντα καθάρια] τέταρτο καὶ τελευταῖο ἀπὸ τὸν κύκλο τραγουδιῶν *Les quatre Éluard* [Οἱ 4 Ἐλυάρ, Παρίσι, 1958]: Τὸ ξανάκουσα στὸ *You Tube* (Νένα Βενετσάνου, Σαράντης Κασσάρας) γιὰ νὰ τὸ ἐμπεδώσω: πάνω σὲ ἓνα εὔροο ἀλλὰ μὴ ἀπομνημονεύσιμο ἀριόζο, ἡ πιανιστικὴ συνοδεία διέγραφε μιὰ τριμερῆ μορφή Α-Β-Α, ὅπου τὸ Α ἀποτελοῦσαν δύο δις ἐπαναλαμβανόμενες σὲ τέμπο μᾶλλον ἀργό, «βαρειές» συγχορδίες, συναποτελοῦσες διάστημα κατιόντος τόνου: Τὸ μεσαῖο Β ἦταν «σερπαντῖνα» ταχύτατων πιανιστικῶν σχημάτων—ἡ εὔστροφη ἀντίθεση ὑπαινισσόταν συνθέτη ἀξιόλογο πρὶν ἐνδόσει στὸ λαϊκισμό. (ΜΧ).

21. ΣΠΑΘΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ (1883;-1943: ὄχι...1886-1942 κ. συντάκτα τοῦ προγράμματος!): *Soir!* [Βραδυνό!] σὲ ποίηση Albert Samain. Θαυμαστὰ ἐρμηνευμένο διαμαντάκι, μεγάλη σελίδα ΕΕΜ, ἀπὸ μιὰ μορφή πὺ μόνον συγκυρίες ζωῆς δὲν συγκατέταξαν στοὺς μεγάλους της. (ΜΧ).

22. ΣΠΗΛΙΟΣ ΑΙΜΙΛΙΟΣ (1898/99; 1904-1981): *Amour défunt* [Ἀγάπη νεκρῆ], ποίηση Charles Beaudelaire. Ὅσο καὶ ἂν ἐρεῦνησα στὸ Διαδίκτυο τρεῖς καταλόγους τίτλων μπωντλαιρικῶν ποιημάτων, δὲν βρῆκα κανένα μ' αὐτὸν τὸν τίτλο. Οἱ δύο λέξεις δὲν ἀπαντοῦν παρὰ μόνον στὸ β' τετράστιχο τοῦ ποιήματος *Ἡ Λήθη ἀπὸ τὸ Ἄνθη τοῦ Κακοῦ*. Παρακαλῶ τὸν κ. Γιάκα νὰ μὲ διαφωτίσει περισσότερο. Τὸ τραγοῦδι πέρασε πολὺ γρήγορα γιὰ νὰ σχηματίσω πλήρη ἐντύπωση: ἴσως καλογραμμμένο, ἀλλ' ὄχι συμπεριληψίμο στὰ ἀριστουργήματα τοῦ προγράμματος.

23. ΦΟΣΚΑΡΙΝΑ ΜΑΡΙΟ (19ος αἰ.). Ἡ ἐκπληξὴ τῆς βραδιᾶς: τὸ ἰταλικότατο ὄνομα ἦταν ψευδώνυμο τῆς ἀνώνυμης (στὸ πρόγραμμα;) «ἀδελφῆς τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἰατρικῆς Φραγκίσκου-Θεόδωρου Δαμασκηνοῦ»: Φ.Θ.Δαμασκηνός: γ. Κέρκυρα, 1840 - θ. Παρίσι, 1889. Νὰ θεωρήσουμε *Κερκυραία* καὶ τὴν ἀδελφὴ του; Ἡ περίπτωση θυμίζει κάπως τὴν ἔξοχη μυθιστορηματικὴ βιογραφία τῆς Ρέας Γαλανάκη *Ἐλένη ἢ ὁ Κανένας* γιὰ τὴν ἐλληνίδα ζωγράφου τοῦ 19ου αἰ. Ἐλένη Ἀλταμούρα, τὸ γένος Μπούκουρα. Θέλουμε νὰ μάθουμε τὰ πάντα γιὰ τὴν Ἐπτανησίαν Φοσκαρίνα-Δαμασκηνοῦ. Σώζονται καὶ ἄλλα της ἔργα; Μήπως ὁ πλήρης τίτλος αὐτοῦ πὺ ἀκούσαμε εἶναι *Nouvelle chanson (sur un vieil air)* δηλ. *Τραγοῦδι νέο σὲ παλιὸ σκοπό*, πάντα τοῦ

Victor Hugo; Φτερωμένο τέμπο, κομψή φόρμα που ταιριάζει σε έρρυθμη ποίηση, καλογραμμένο και αρμονικά εύρηματικό για την εποχή!

24. ΣΑΜΑΡΑΣ, ΣΠΥΡΙΔΩΝ-ΦΙΛΙΣΚΟΣ (1861-1917): *Par ce que j' ai de plus sacré* [Σέ ό,τι έχω πιό ιερό] ντουέτο τής επώνυμης ήρωϊδας και τής Μαρκησίας ντέ Πρι, από τή β' πράξη τής όπερας *Δεσποινίς ντέ Μπέλ-Ίλ* [*Mademoiselle de Belle-Isle*, πράξεις 4, κείμ. Paul Milliet κατά Άλέξανδρο Δουμαΐ πατέρα, παγκόσμια α' έκτ. θέατρο Πολυθέαμα, Γένοβα, 9 Νοε. 1905]. Η ήρωϊδα όρκίζεται νά μήν αποκαλύψει σε κανέναν ότι τή νύχτα, χάρη στη μεσολάβηση τής μαρκησίας, θα συναντήσει στη Βαστίλλη τόν φυλακισμένο εκεί πατέρα της. Υπέροχη σελίδα, ταιριαστή κατακλειδα ενός προγράμματος φορτωμένου αλλά που πλούτισε άπροσδόκητα τó επιστητό μας γύρω από τήν Ε.Ε.Μ. Προτιμώ χίλιες φορές έκδηλώσεις που άνοιγουν νέους κόσμους από χλιδάτες όρχήστρες και ξένους μαέστρους που παρουσιάζουν στο Μέγαρο και στους έν πολλοίς ήμιμαθέστατους και σνόμπ θαμώνες του προγράμματα σαν χιλιομασημένες τσίχλες που ούτε φούσκες πιά δέ βγάζουν: κι' άς στάθηκεν ή έκταση τής κριτικής μου άντιστρόφως ανάλογη του άριθμου των άκροατών τής έκδηλώσεως. (ΜΧ+ΡΠ). (Ίδρυμα Β. και Μ. Θεογαράκη, Πέμπτη, 28.1.2016).
